

Ria Verhaeghe verzamelt om de wereld te vatten

Straks zijn haar drie zonen afgestudeerd en gaan ze het huis uit. Ria Verhaeghe heeft haar artistieke carrière lang ondergeschikt gemaakt aan haar taak als moeder. Ze is dan ook een laatbloeiër, een vrouw die niet zo nodig in the picture hoeft te staan, maar die op een rustige en doorgehouden manier haar ding doet. Ze heeft al een hele weg afgelegd.

BEELDEN KNIPPEN EN PLAKKEN

Het moet een goede vijftien jaar geleden zijn dat ik voor het eerst op haar atelier kwam, een atelier in een groot patriciërshuis langs de Spinolarei te Brugge. Ze heeft er een ruime zolderkamer tot haar terrein gemaakt. Ook nu nog staan die woorden op de schuine wanden geschilderd, woorden die me toen al troffen: 'Willen' en 'Voelen' aan de ene kant, 'Denken' en 'Doen' aan de andere kant. Tussenin, op de rechte muur aan de binnenkant van de voorgevel, staat kloek en eenvoudig 'Ik'. Destijds vond ik het al een ambitieus programma, ik blijf bij die gedachte. Maar het is wel een programma dat Ria Verhaeghe consequent in uitvoering brengt.

Het atelier is in de loop der jaren toch enigszins veranderd, het is misschien wel minder 'artistiek' geworden en meer een denkplaats, een werkplaats waar ideeën gestalte krijgen. De computer staat er prominent op de werktafel en twee archiefkasten bevatten zowat de kern van haar oeuvre.

Sedert vele jaren doorploegt Ria Verhaeghe tal van kranten en tijdschriften op zoek naar beelden. Ze zoekt niet naar het pakkende beeld of naar de meest gelauwerde persfoto's, ze zoekt beelden zoals die dagelijks in alle kranten staan. Ze kijkt verder dan het beeld als zodanig. Ze ziet details die ons als gewone krantenlezer minder of zelfs helemaal niet opvallen.

Zo haalt ze er de vrouwen met lege manden (*Women with empty basket*) uit en catalogeert ze. Of de doden. Ze houdt nauwkeurige statistieken bij van de lijken die getoond worden in de kranten (ze noemt ze *Verticals*). Zo heeft ze een beeldarchief opgebouwd van vele duizenden foto's. Ria Verhaeghe knipt die uit en kleeft die in zelfgemaakte bundels. Die bundels hebben alle een gelijkaardige kaft, met name van de beursberichten uit diezelfde kranten die ze dagelijks raadpleegt.

Ze begon met die verzameling in de loop van 1992. Haar belangstelling ging toen sterk uit naar de doden, de weergave van lijken. Ze is verpleegster geweest en is vertrouwd met de dood. *Het Boek der Kampen* had haar sterk aangegrepen en ze maakte fotokopieën van foto's uit dat boek. Later werden de kranten en magazines haar bronnenmateriaal. Van die foto's maakte ze aangrijpende werken. Meestal gaf Ria Verhaeghe enkel de figuur weer, zonder omgevingsdetails. De figuur schilderde ze meerdere keren of gaf ze op één of andere wijze weer, telkens in een lichtere versie. Op die manier ontstonden soms imposante, altijd pakkende veellijken. De kijker kan amper vermoeden dat het eigenlijk een dode betreft, er gaat immers een grote kracht en dramatiek uit van die panelen. De kunstenaar toont de figuren steeds vertikaal, nooit liggend en dat speelt een grote rol. Belangrijk was ook de manier waarop ze

Human Intrest, 1996-2006

Foto Saskia Vanderstichele

H.F. 2006-1996

	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
JAN	1388 5	124018 43	11106	16721	8511	101123	7350	137132	2665	17142110
FEB	15147 10	11229114	431	2435	39105	7647	212148	1026159	51387	614611
MAR	5745	11171452	18123	3620	51664	61381	5384	1210185	23101710	1017147
APR	19258 11	12225171	41110	51341	91573	15495	41084	2321138	51041	
MAY	18155 5	15121312	3640	117100	91151	101134	1512111	714144	714114	910144
JUN	1640228	10135617	1242	6770	0411	31234	161739	4787	18101415	82377
JUL	101251	26201510	19765	6822	8770	4172	21292	71463	51079	20171018
AUG	1422277	1017678	640	11331	101247	52471	2230	12763	1412146	161254
SEP	2117162	720114	21253510	7920	0100	0821	3614	619123	7463	15959
OCT	28251711	1175310	27151	0204	5303	12260	91138	64810	77111	223210
NOV	213732	21122136	61171	11130	0151	91101	21171	6754	101272	1781512
DEC	2217259	815710	122058	4260	1753	11140	3571	06167	2016129	17151517
TOT.	192	133	114	47	38	76	81	87	141	162

- ▶ JEARUS
- ▶ VERTICAL
- ▶ WWEB
- ▶ TRÜMMERFRÜHET

Beelden van verpakking

die figuren vastlegde. Ze gebruikt alle mogelijke middelen, in 1992 nog het fotokopieerapparaat en carbonpapier, nu de computer. Het herhalen van het beeld, het repetitieve was essentieel, als een mantra, om de betekenis diep te laten doordringen en nawerken.

EEN KLASSEMENT DAT VEEL VERTELT

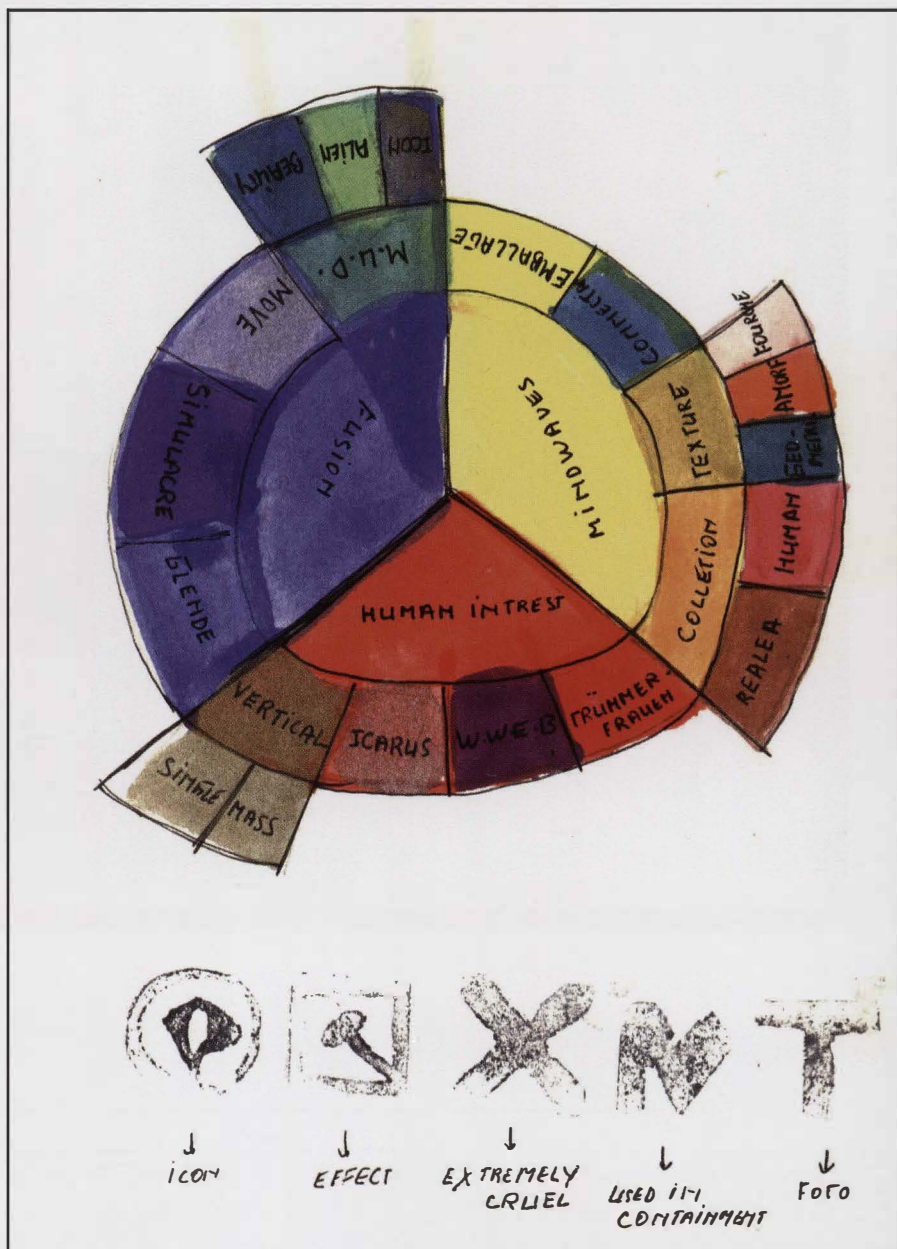
Het basiswerk van Ria Verhaeghe blijft het archief, ze noemt dit de Provisoria. Dit vormt de bron waaruit ander werk ontstaat. De indeling die ze heeft uitgedacht, bestaat – met enkele kleine wijzigingen – reeds een achttal jaar. De foto's worden uitgeknipt, bewerkt en ingekleefd. Ria Verhaeghe catalogeert ze en voorziet ze van een datumstempel en nummer. Later scant ze die foto's in en gaat ze verder bewerken. Twee afstuderende ingenieurs hebben een speciaal computerprogramma voor haar geschreven. Het laat haar toe om met tal van variabelen te werken, grafieken op te stellen en vergelijkingen op te zetten.

Haar zeer eigen indelingssysteem vertelt veel. Het systeem wordt regelmatig gewijzigd doordat er uitbreidingen komen. Er zijn de drie grote delen, onderscheiden door een hoofdkleur en een vorm. Het schema rechts zegt al iets meer.

Deze indeling lijkt eigenaardiger dan ze in werkelijkheid is. Door op die manier te archiveren wil Ria Verhaeghe eigenlijk vat krijgen op de wereld, iets wat we toch allemaal wat in ons hebben. Het verzamelen zit ons in het bloed als ver relict van onze vroege voorouders voor wie het nodig was om te overleven. Nu doen we het om mentaal stand te houden.

Human Interest gaat in de eerste plaats over mensen. Eerst zijn er de springers (*Icarus*), de durvers. Hier passen bijvoorbeeld beelden van kindsoldaten. Die staan voor de *Verticals*, de doden, vanuit de logische bedenking dat je eerst diegenen hebt die risico's nemen en dan diegenen die gestorven zijn. Ze maakt binnen die reeks onderscheid tussen foto's van individuele doden, beelden van groepen van lijken (bijvoorbeeld bij massagraven) of lijken van kinderen. Daaruit volgen logischerwijze de *W.W.E.B.* (*Women with empty basket*) als de treurende moeders, de piëta's. Tenslotte de *Trümmerfrauen*, die vrouwen (en mannen) die zorgen voor de opkuis, voor het wegwerken van de sporen van al dat geweld...

De tweede grote categorie *Fusion* betreft beelden onder-

verdeeld in groepen die eerder te maken hebben met de manier waarop men kijkt en hoe de foto's zich presenteren. In *Simulacre* gaat het over schaduwen of over schijnbeelden, beelden waarin je iets herkent wat er eigenlijk niet is. *Move* is nogal voor de hand liggend een verzameling van beelden die beweging weergeven of suggereren. Onder de dubbelzinnige titel *M.U.D.* (wat staat voor *Multi use dimension*) komen de beelden die voor verschillende interpretaties vatbaar zijn. *Alien* zijn vreemde of bevreemdende beelden, *Beauty* bevat foto's van mooie voorwerpen, daarom niet per se mooie foto's en *Icon* toont foto's als ikonen, beelden die erg vaak terugkeren, die voor ons dan ook zeer herkenbaar zijn en bijna altijd verwijzen naar zekere oermodellen.

Glenden (komt eigenlijk van het dislectisch uitgesproken woord 'legenden') is een merkwaardige verzame-

Matrix van de provisoria, 2005

Beelden van verpakking

ling van dubbelbeelden. Soms overlappen de foto's in de kranten elkaar aan weerskanten van een blad en ontstaan er op die manier, wanneer men het blad tegen het licht houdt, bijzondere en bij wijlen zelfs ongewild betekenisvolle combinaties. Ooit hield Ria hier rond een merkwaardige tentoonstelling. Deze beelden zitten niet in de digitale beeldbank maar behoren uiteraard tot het archief.

Tenslotte is er de derde grote categorie: de *Mindwaves*. Het gaat hierbij vooral om de vorm van en in het beeld. Van *Emballage* zegt de kunstenaar zelf: "Volgens mij het ultieme trefwoord, mocht ik één groep moeten kiezen is het dit, soms heb ik echt het gevoel dat alles uiteindelijk emballage, verpakking is."

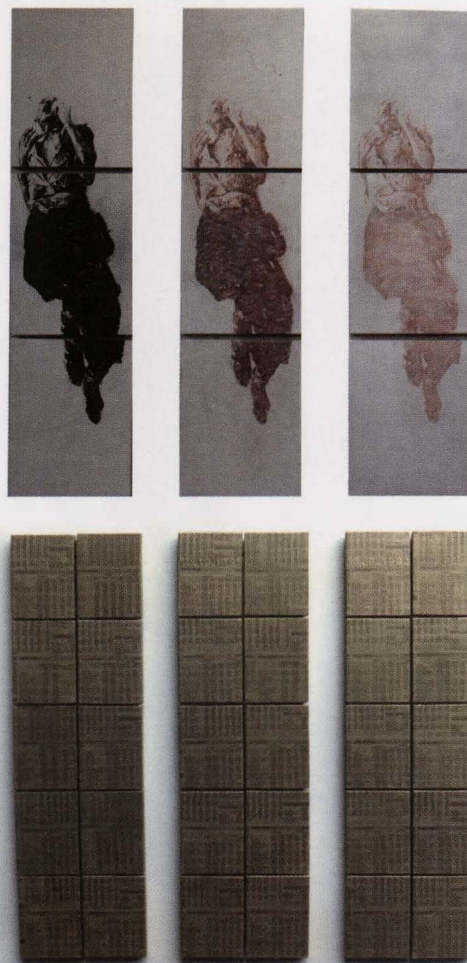
Connection gaat over verbindingen, nogal letterlijk op te vatten. *Collection* lijkt me duidelijk: het gaat over verzamelingen van mensen (*Human*), voorwerpen (*Realea*) of reeksen van opeenvolgende foto's (*Strip*) iets wat meer en meer voorkomt in kranten door het gebruik van gsm-camera's van mensen 'die erbij waren'.

Uiteindelijk wordt de indeling afgesloten met *Textures* of hoe formaties zich tonen waarbinnen ze vier onderverdelingen heeft gemaakt: *Fourche* (tweespalten), *Circle*, *Amorf* (staat voor het chaotische) en *Geometric* (het geordende).

METEN IS WETEN

Door beelden te bewerken, te combineren, op elkaar te laten volgen, maakt ze boeiende en op een zeer poëtische manier verhelderende films. Zo herinner ik me een bijzonder mooie montage van een reeks tweespalten met als titel uiteraard *Fourche*.

Ze verzamelt beelden en ze zegt tussendoor: "Er moe-

ten geen beelden meer bijkomen, er zijn er genoeg!" Het is een verzuchting. Ik kan niet geloven dat ze het echt meent, want zelf zorgt ze voor nieuwe beelden. Of bedoelde ze misschien dat alle beelden al gemaakt zijn en dat alle 'nieuwe' beelden eigenlijk bewerkingen zijn of verwijzingen naar de oerbeelden?

Van haar verzameling beelden maakt Ria grafieken. "Ik ben omringd door wetenschappers. Meten is weten. Van beelden weten we ondertussen dat ze gemanipuleerd worden. Van grafieken stelt men dat minder in vraag." Maar die grafieken worden bij haar weer een beeld. Grafieken zijn eigenlijk ook niet zo nieuw in haar werk. Ze werd getroffen door het aantal kinderen die dagelijks sterft van de honger, 40.000! In 1992 turfde ze dit aantal op goudgeschilderde paneeltjes om het te kunnen vatten, om het tot haar te laten doordringen. Het was een meditatieve daad die haar nog sterker bewust maakte van de

schande van onze beschaving. Het is duidelijk dat zij (nog steeds) een geëngageerde vrouw is.

Naast haar eigen werk als kunstenaar geeft ze aquarellessen en ze vindt dat belangrijk. Ze bereikt op die manier ruim honderd mensen per jaar en ziet wat dat aquarelleren in hen losmaakt, welke emoties vrij komen, wat een creativiteit in die mensen openbloeit. "Je hebt me leren kijken," vertrouwde één van haar cursisten haar toe. Ze is ontroerd door de dankbaarheid die de mensen betuigen. En het biedt enig tegenwicht tegen het eenzame werken in haar atelier. Een atelier met een schitterend zicht op de reien van Brugge. Ook dat is een beeld dat blijft hangen.

Daan Rau

Ecce Homo I, 1992, mixed media, 150 x 50 cm

3 x 40.000, mixed media, 120 x 40 cm

info

Begin volgende jaar organiseert het Fotomuseum Provincie Antwerpen een tentoonstelling met werk van Ria Verhaeghe.

Meer informatie over haar projecten is te vinden op de website www.riaverhaeghe.be.